

M a r t

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. mart — Odlukom Povereništva narodne odbrane Demokratske Federativne Jugoslavije, NOVJ dobila na/iv Jugoslovenska armija, Mornarica NOVJ dobila naziv Jugoslovenska mornarica, a VS NOV i POJ reorganizovan u Generalštab JA, kao neposredni organ Povereništva narodne odbrane za svu oružanu vojnu silu.
- Vlada Republike Finske objavila rat Nemačkoj.
2. mart — Naredbom Vrhovnog komandanta JA maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, od jedinica 8. udarnog i 11. korpusa formirana 4 armija JA.
- Po naređenju Generalštaba JA, 7. korpus stavljen pod neposrednu komandu Staba 4. armije. (Korpus je sve do 25. aprila dcjstvovao pod neposrednom komandom Glavnog štaba JA z i Sloveniju, preko koga mu je Stab 4. armije JA davao samo opšta uputstva.)
3. mart — Na intervenciju vlada V. Britanije. SAD i SSSR-a, kralj Petar II Karadorđević pristao na namesništvo i za namesnike odredio dr Srđana Budisavljevića. dr Antu Mandića i inž. Dušana Serneca. Istoga dana je potpisao i ukaz o prenošenju kraljevske vlasti na namesnike.
4. mart — Vlada Kraljevine Rumunije objavila rat Nemačkoj i Japanu
5. mart — Vlada dr Ivana Sub; šića u Beogradu podnela namosnieima ostavku, a istoga dana po podne NKO.J odr'.ao svoju poslednju, svećanu, sednicu
- U Beogradu, po narp'lenju Generalštaba JA. formirane Oficirska škola JA i Intendantska akademija JA.
6. mart — U Bukureštu, uprkos smetnji dvora i građanskih partija, Petru Groza obrazovan vladu Narodnog fronta Rumunije, čime su demokratske snage te zemlje odnele veliku pobedu nad kor.trarevolucionarnim snagama.
- Kraljevski namesnici poverili mandat za sastav nove vlade maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu.
- Prva američka armija zauzela grad Kein (u Nemačkoj). Ona je sutradan zauzela neoštećen most kod Itemagena i obrazovala mostobran na desnoj obali r. Rajne.
- mart — U Beogradu maršal Jugoslavije Josip Broz Tito obrazovao privremenu narodnu vladu Demokratske Federativne Jugoslavije (DFJ) (predsednik i ministar narodne odbrane Josip Broz Tito, ministar inostranih poslova dr Ivan Subašić, potpredsednici Edvard Kardelj i Milan Grol). Istog dana, na predlog Predsedništva AVNOJ-a. novu vladu su ukazo.n potvrdili kraljevski namesnici.
5. mart — Kod Tule (u SSSR-u) formirana 2. tenkovska brigada JA sastava: tri tenkovska bataljona (ukupno 65 tenkova tipa T-34), Prateća, Tehnička. Protivavionska četa i Sanitetski vod.
- Po svim oslobođenim mestima Jugoslavije održani zborovi, mitinzi i priredbe povodom međunarodnog praznika žena — 8. marta.
- Prva američka armija zauzela grad Bon (u Nemačkoj).
9. mart — Treća američka armija zauzela grad Koblenc (u Nemačkoj).
12. mart — U Beograd stigao prvi ambasador Velike Britanije u Jugoslaviji sa ostalim osobljem ambasade.
- Jedinice Crvene armije zauzele grad Kistrin (u Nemačkoj) i obrazovale mostobran na levoj obali r. Odre.
14. mart — U Beogradu održana zemaljska konferencija Zemljoradničke stranke na kojoj je odlučeno da ova stranka stupi u JNOF Srbije.

Po naređenju Generalštaba JA, za rukovođenje sarajevskom operacijom formiran Operativni Stab grupe korpusa, pod čiju su komandu stavljeni: 2. i 3. udarni korpus JA, Operativna grupa 5. udarnog korpusa JA (4. i 10. udarna divizija) i Grupa brigada zeničkog sektora (11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije JA, 13. krajiška udarna brigada 39. divizije JA, 18. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije JA. ojačana Artiljerijskom brigadom i Tenkovskom četom 5. udarnog korpusa JA).

Formiran Operativni Stab grupe vazduhoplovnih divizija JA radi neposrednog rukovođenja vazduhoplovnim jedinicama u završnim operacijama za oslobodenje zemlje.

Vlada V. Britanije zvanično priznala vladu maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita.

U Beograd stigao prvi ambasador SSSR u Jugoslaviji sa ostalim osobljem ambasade.

U Sapcu, od brodova Mornaričke baze Sabac i Komande rečne plovidbe, formirana Savska flotila.

Sedma američka armija zauzela gradove Sarbriken, Kajzerlautern i Vorms (u Nemačkoj).

Savezničke snage na zapadnom frontu forsirale r. Rajnu između Duisburga i Vesela i obrazovale mostobran.

U Beogradu potpisan sporazum između vlade DFJ i delegacije Uprave Ujedinjenih nacija za pomoć i obnovu (UNRRA). Sporazum je predviđao snabdevanje Jugoslavije hranom, lekovima, obućom, odećom, kao i dobrima i stručnjacima za pomoć u obnovi poljoprivrede, industrije i saobraćaja.

Po naređenju Generalštaba JA. 10. korpus 3. armije JA vraćen pod komandu Glavnog štaba JA za Hrvatsku.

Generalštab JA izdao naredbe o formiranju Komande artiljerije. Komande inženjerije i Komande za vezu JA i postavio im opšte zadatke.

Iz SSSR-a stigla u Beograd 2. tenkovska brigada JA. (Brigada je upućena na sremski front u sastav 1. armije JA, 7. aprila stigla u rejon s. Tovarnika, kod Sida.)

Vlada SAD zvanično priznala vladu DFJ. Uskoro je u Beograd upućen prvi ambasador sa osobljem ambasade.

Jedinice Crvene armije zauzele grad Sombathelj (u Mađarskoj) i izbile na austrijsku granicu.

Vlada SSSR-a zvanično priznala vladu DFJ.

Po naređenju Generalštaba JA rasformiran Stab 12. udarnog korpusa JA, a njegove divizije (16, 36. i 51. udarna) slavljenja pod neposrednu komandu Štaba 3. armije JA.

Treća američka armija zauzela gradove Frankfurt na Majni, Manhajm i Visbaden (u Nemačkoj).

Vlada Demokratske federativne Jugoslavije priznala Privremenu vladu republike Poljske i odlučila da u najkraćem roku uspostavi diplomatske odnose sa njom.

Trupe 2. beloruskog fronta Crvene armije zauzele grad Dancig

U Beograd stigao prvi ambasador SAD u Jugoslaviji sa ostalim osobljem ambasade.

Po naređenju Generalštaba JA rasformirana 1. eskadrila 5. korpusa JA, a ljudstvo i avioni upućeni na aerodrom Skabrnje (kod Zadra) u Prvu pilotsku školu.

Generalštab JA izdao naredbu o formiranju Južne operativne grupe divizija (2. proleterska udarna, 5. i 17. udarna divizija) 1. armije JA sa zadatkom: da razbije nemačke snage na desnoj obali r. Save u rejonu Bijeljina — Brčko — Bos. Samac i stvori uslove za forsiranje r. Save i za prodor u rejon Vinkovaca.

U Pančevu po naređenju Generalštaba JA, formirana Škola za inženjerijske rukovodioce JA.

U Beogradu, po naređenju Generalštaba JA, formirana Škola veze JA

BOSNA I HERCEGOVINA

1. *viart* — Delovi 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA i 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodili Ostrožac posle žilave borbe protiv delova nemačke 369. legionarske divizije i ustaša. Poginuo je i ranjen veliki broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice JA imale 10 mrtvih i 23 ranjenih. Zaplenjeno: 1 top, 7 minobacača i 300 pušaka.
- Kod s. Jazvine 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije JA posle višerasovne borbe odbila napad nemačkih jedinica iz Busovače.
- Formirana Komanda grada Mostara.
2. *mart* — U rejonu s. Perčin — s. Agarovići — s. Obadi — s. Mandra (kod Višegrada) 5. sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ — napala 1 okružila jače nemačke delove. Posle dvodnevne oštre borbe neprijatelj se probio iz obruča uz gubitke od oko 170 mrtvih, dok je 5. brigada imala 17 mrtvih i 44 ranjena. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza. 4 automata, 20 pušaka i dosta druge ratne opreme.
3. *mart* — Goneći ostatke nemačke 369. legionarske divizije i ustaško-domobranske 9. brdske divizije 29. udarna divizija 2. udarnog korpusa JA oslobodila Konjic. Sutradan je. izbijanjem na Ivan-sedlo. završeno oslobođenje Hercegovine. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke. U borbi kod Lukač mosta (sada: Bobotov most) poginuo je komandant 4. bataljona 10 hercegovačke udarne brigade JA Ivan Bobot, narodni heroj.
4. *mart* — U blizini s. Vranjske delovi 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije JA napali delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i poste višerasovne borbe odbacili ih prema Travniku, nanevši im velike gubitke Gubici 7. brigade JA: 4 mrtva i 11 ranjenih.
- 4/5. *mart* — Pod pritiskom jedinica 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA. nemačke jedinice napustile Goražde i povukle se prema Rogatici.
- Glavnina 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA otpočela napad na delove nemačke 369. legionarske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen i ustaške 9. brigade na Ivan-sedlu, ali ga ni posle četverodnevne vrlo oštre borbe nije uspela da ga zauzme Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 29. divizije JA imale 58 mrtvih i 184 ranjena.
- .5. *mart* — U rejonu s. Curovi — Senokos — s. Jabuka (kod Goražda) 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ napala nemačke jedinice. Posle dvodnevne oštre borbe ona ih je odbacila prema Rogatici, nanevši im gubitke od 52 mrtva i oko 120 ranjenih. Gubici 3. brigade: 15 mrtvih i 28 ranjenih. Zaplenjeno' 100 pušaka i dosta druge ratne opreme.
7. *mart* — Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa JA rasformiran Grahovsko-peuljski NOP odred a njegovim ljudstvom popunjena 1 brigada 3 divizije KNOJ-a i 17. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije JA.
- S. *mart* — Jedinice 17. udarne divizije 2 armije JA posle jednodnevne borbe sprečile proboj delova nemačke 22. pešadijske divizije ka Bijeljini i prinudile ih da se vrata u Janju. Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 17 udarne divizije JA imale 42 mrtva i 70 ranjenih.
10. *mart* — U rejonu s. Tarčin — s. Hadžići — Volujak delovi 10 udarne divizije 5. udarnog korpusa JA vodili višerasovnu oštru borbu protiv dva bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen i ustaša (ukupno oko 2200 vojnika). Neprijatelj je odbijen prema Sarajevu i Kiseljaku uz velike gubitke. Gubiri delova 10. udarne divizije JA: 40 mrtvih, 59 ranjenih i 28 nestalih.
- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa JA formirana Artiljerijska brigada 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA sastava: dva diviziona.
- U Trnovu (kod Sarajeva) formirana Artiljerijska brigada 2. udarnog korpusa JA. sastava: dva diviziona.
11. *mart* — Rasformiran Oblasni NO odbor za Bosansku krajinu (sa 8 postojećih ONO odbora) i doneta odluka da se formiraju tri okružna NO odbora (Banja Luka, Travnik i Bihać). Okružni NO odbor za banjalučki okrug (od 60 članova) i Okružni narodni sud (od 8 članova) izabrani su na okružnoj konferenciji održanoj toga dana u Prijedoru.

U Sanskom Mostu završen dvodnevni rad konferencije okružnih i sreskih prosvetnih referenata za Bosansku krajinu. Izabran je Inicijativni odbor učitelja Bosanske krajine.

Po naredbi Štaba 5. udarnog korpusa JA rasformirana Komanda mrkonjičkog vojnog područja čije su komande mesta u Ključu i Bronzanoni Majdanu potpale pod Komandu prijedorskog vojnog područja a komande mesta u Mrkonjić-Gradu i Mlinštima pod Komandu jajačkog vojnog područja.

Jedinice 25. divizije 2. armije JA, posle jednodnevne borbe, odbacile nemačko-ustaške snage prema Modriči i zauzele Gradačac. Poginulo je 20. ranjeno 26 i zarobljeno 14 neprijateljskih vojnika. Gubici 25. divizije JA: 5 poginulih i 19 ranjenih.

U rejonu s. Jelovici — s. Sajnovići — s. Ćemanovići — Goleš 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije JA, posle oštre borbe, sprečila prodor nemačkih jedinica iz Sarajeva, nanevši im velike gubitke. Brigada je imala 10 mrtvih i 10 ranjenih.

Kod s. Tekučice i Grebić-kose (blizu Gračanice) jedinice 45. divizije 2. armije JA odbile napad nemačkih i četničkih jedinica, nanevši im velike gubitke. Gubici 45. divizije JA: 13 mrtvih i 47 ranjenih.

U rejonu s. Motike — s. Vučelovići — s. Staninkovići 15. krajiška udarna brigada 39. divizije JA odbila napad ustaških i četničkih snaga iz Banje Luke nanevši im velike gubitke. Gubici 15. krajiške udarne brigade JA: 4 mrtva i 14 ranjenih.

Delovi 25. divizije 2. armije JA odbacili nemačko-ustaške snage prema Bos. Samcu i zauzeli Modriču.

Na liniji s. Krupac — s. Bjelovac — s. Očađelo (kod Sarajeva) 5. proleterska (crnogorska) udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala nemačke jedinice. Posle žestokih dvodnevnih borbi ona se, pod pritiskom jačih nemačkih snaga, povukla prema s. Ilovici. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 75 mrtvih, oko 100 ranjenih i 7 zarobljenih vojnika. Gubici 5. brigade: 24 mrtva i 71 ranjen. Zaplenjeno: 9 p. mitraljeza, 45 pušaka i veća količina municije.

Po naredjenju Štaba 1. armije JA rasformirana 10. krajiška NOU brigada a njenim ljudstvom popunjene druge jedinice 5. udarne divizije 1. armije JA.

U Bugojnu, na konferenciji kojoj je prisustvovalo 300 delegata NO odbora bivšeg jajačkog i livanjskog okruga, izabran Okružni NO odbor i Okružni narodni sud za Travnik.

Predsedništvo ZAVNOBiH-a donelo odluku o osnivanju Instituta za istoriju narodnooslobodilačke borbe naroda BiH

Delovi 17. i 28. udarne divizije 2. armije JA, oslobodile Janju iz koje su se jedinice nemačke 22. pešadijske divizije probile prema Bijeljini.

Nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« izvršila ispad iz Sarajevskog polja i u borbi protiv jedinica 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA zauzela s. Trnovo.

Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa JA rasformiran Livanjsko-duvanjski NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene brigade 10. udarne divizije JA i 3. divizija KNOJ-a.

U rejonu s. Trnova (kod Sarajeva) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« izvršili napad na jedinice 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ. Posle petodnevnih oštrih borbi neprijatelj je odbijen prema Sarajevu uz osetne gubitke.

Na putu Bijeljina — s. Brezovo Polje jedinice 17. udarne divizije JA vodile jednodnevnu borbu protiv jedinica nemačke 22. pešadijske divizije i nanele im gubitke od 20 mrtvih i oko 100 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 4 mrtva i 21 ranjenog

Nemačke i ustaško-domobranske snage, nastupajući iz Doboja, Bos. Samca i Brčkog, u oštroj borbi odbacile jedinice 25. divizije 2. armije JA u rejon s. Srnice. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 32 mrtva i 45 ranjenih, a jedinice 25. divizije su imale 22 mrtva. 41 ranjenog i 75 nestalih.

U rejonu Gradačca 28. udarna divizija 2. armije JA vodila oštru borbu protiv nemačkih jedinica, te ih odbacila i nanela im gubitke od oko 100 mrtvih, više ranjenih i 2 zarobljena, uz sopstvene gubitke od 18 mrtvih i 77 ranjenih.

- U rejonu s. Srnice — s. Vučkovac jedinice 23. udarne divizije 2. armije JA. posle oštre jednodnevne borbe, odbacile nemačke i ustaške jedinice prema Gradačcu, nanevši im gubitke oko 100 mrtvih i oko 150 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 51 mrtvog i 101 ranjenog.
  - U rejonu Odžaka (kod Bos. Samca) delovi 25. divizije 2. armije JA zarobili 1 razoružali jedan domobranski bataljon.
  - Na putu Bos. Novi — s. Otoka 2. bataljon Krajiškog NOP odreda napao iz zasede delove nemačke 373. legionarske divizije i naneo im gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih.
22. mart
- Treća udarna brigada 7. udarne divizije JA, posle šestočasovne borbe protiv delova 373. legionarske divizije, zauzela s. Zlopoljac, s. Muslić Selo i s. Vrkašić (kod Bihaća). Neprijatelj je imao 30 mrtvih i 9 zarobljenih, a 3. udarna brigada JA — 8 mrtvih i 23 ranjena. Plen: protivtenkovski top. 2 minobacača, 3 p. mitraljeza i 15 pušaka.
  - Us. Komarici i s. Dažnici (kod Dervente) 14. i 19. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije JA napala nemačke snage i posle šestočasovne borbe zauzela ž. st. Dažnicu, a drugo uporište nisu zauzele zbog intervencije neprijatelja iz Doboja i Dervente.
  - Jake nemačke snage iz Doboja. ušle u Gračanicu pošto su se delovi 45. divizije 2. armije JA, pred nadmoćnim neprijateljem povukli bez borbe.
  - Na putu Bihać — Ostrožac 1. udarna brigada 7. udarne divizije JA napala iz zasede delove nemačke 373. legionarske divizije i prinudila ih da se vrate u Bihać. Uništeno: 3 kamiona, blindirani auto i 6 putničkih automobila.
23. mart
- Treća udarna divizija sa pet bataljona 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA izvršila protivnapad na jedinice nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen« i uz obostrano velike gubitke zauzele Trnovo (kod Sarajeva).
25. mart
- Jedinice 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA, odbacile ustaško-domobranske jedinice i oslobodile Olovo.
  - Treća udarna brigada 7. udarne divizije JA, posle trinaestočasovne borbe protiv ustaško-domobranskih i nemačkih snaga zauzela s. Kralje (kod Bihaća). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i 51 zarobljenog. Brigada je imala 8 mrtvih i 29 ranjenih.
27. mart
- Sedma krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodila Fojnicu koju su branile nemačke jedinice.
28. mart
- Jedinice 2. i 3. udarnog korpusa JA i Operativne grupe 5. udarnog korpusa JA (4. i 10. udarna divizija) otpočele sarajevski: operaciju protiv nemačkih i ustaško-domobranskih snaga. U borbama do 10. aprila oslobođeno je Sarajevo i niz drugih mesta. Neprijatelj je imao više hiljada mrtvih, ranjenih i zarobljenih. Gubici jedinica JA: 637 mrtvih i 2020 ranjenih
  - Na liniji s. Stambolčić — s. Pale — s. Mokro — Sokolac 37. udarna divizija 2. udarnog korpusa JA napala nemačke jedinice u cilju ovladavanja komunikacijom s. Mokro — Sokolac. Posle oštre dvodnevne borbe ona je zauzela s. Stambolčić i s. Pale, ali ju je neprijatelj protivnapadom, uz podršku artiljerije i dva oklopna voza, odbacio na polazne položaje. Neprijateljski gubici: oko 170 mrtvih i oko 330 ranjenih. Gubici 37. divizije: 48 mrtvih i 156 ranjenih. Zaplenjeno: 5 p. mitraljeza, 100 pušaka i dosta drugog ratnog materijala.
  - Jedinice 4. armije JA odbacile delove nemačke 373. legionarske divizije i ustaško-domobranske 10. divizije i oslobodile Bihać.
  - Nastupajući pravcem s. Bijela — s. Srebrenik (kod Gračanice) ojačani 16. puk nemačke 22. pešadijske divizije probio odbranu delova 23. udarne divizije 2. armije JA kod s. Srnice i s. Bijeje 1 u toku dana izbacio na pl. Majevicu, te time ugrozio Tuzlu i desni bok jedinica JA u dolini r. Spreče.
29. mart
- Nemačke jedinice iz Brčkog probile položaje 28. udarne divizije 2. armije JA i produžile nadiranje ka s. Cellcu. Dalji prodor je sprečen dejstvom jedinica 23. udarne divizije i 2. krajiške brigade 17. udarne divizije 2. armije JA.
  - Deveta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodila Kreševo (kod Sarajeva) koje su branile nemačke jedinice.
  - U Mostaru održana oblasna skupština Društva crvenog krsta za Hercegovinu na kojoj je izabran Oblasni odbor.

30. *mart* — Osmo brigada 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA oslobodila Rogaticu koju su branile nemačke jedinice.
- Jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA, posle ponaestčasovne borbe protiv nemačkih jedinica, zauzele Kakanj, te se preko mosta prebacile na desnu obalu r. Bosne i uspostavile mostobran u cilju nastupanja prema Sarajevu. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od preko 100 mrtvih i ranjenih i 63 zarobljena. Gubici jedinice 4. divizije: 10 mrtvih i 39 ranjenih. Uništeno: 4 lokomotive, 10 oklopnih i 27 putničkih i teretnih vagona.
31. *mart* — S linije s. Zovik — s. Maoča — s. Gornji Hrgovl (kod Brčkog) nemačke snage preuzele napad ka Tuzli, ali su upornom odbranom jedinica 2. armije JA zadržane i sutradan protivnapadom odbijene prema Brčkom. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 90 mrtvih i 150 ranjenih, a jedinice 2. armije JA su imale 27 mrtvih i 63 ranjena.
- JVJari k. — Jedinice 3. udarnog korpusa JA oslobodile Sokolac koji su branile jedinice nemačke 181. pešadijske divizije i ustaše.
- Mart* — Na Vučjaku (kod Dervente) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog armijskog korpusa JA napali i razbili četnike koji su se povukli iz Srbije i Crne Gore. Poginuo je i zarobljen veliki broj, a njih 160 se udavilo u r. Bosni.
- U Mostaru održana oblasna konferencija USAOBiH-a kojoj su prisustvovali delegati iz cele Hercegovine.
- U tesličkoj bolnici, od rana zadobijenih u borbi protiv četnika, umro predsednik Okružnog NO odbora za centralnu Bosnu Vid Nježić, narodni heroj.

CRNA GORA

1. *mart* — Povereništvo za poljoprivredu CASNO-a održalo zemaljsku zadružnu konferenciju na kojoj je formiran Glavni zadružni poslovni odbor za Crnu Goru i Boku. (Ubrzo su u 64 opštine osnovane zadruge sa ukupno 21.020 članova.)
29. *mart* — Na Cetinju, na sindikalnoj konferenciji, izabran Zemaljski odbor Jedinstvenih sindikata radnika i nameštenika Crne Gore i Boke.

HRVATSKA

1. *mart* — Nemačke i ustaško-domobranske snage (jačine oko 2 000 vojnika), posle žestoke borbe, odbacile 2. udarnu brigadu 8. udarne divizije JA i zauzele s. Vaganac (kod Drežnik-Grada). Neprijatelj je imao 16 mrtvih i 20 ranjenih, a 2. udarna brigada 3 ranjena. Uništen je 1 kamion.
- mart* — U rejonu s. Mrakovo — s. Starjak (kod Pisarovine) delovi udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 34. udarne divizije JA napali i razbili nemačku kolonu. Neprijatelj je imao 25 mrtvih i veći broj ranjenih, a udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« je imala 5 ranjenih.
- U blizini s. Gore (kod Petrinje) delovi Banijskog NOP odreda odbili napad ustaša nanevši im gubitke od 5 mrtvih i 9 ranjenih.
3. *mart* — Kod Glumačke glave jedinice 1. udarne brigade 8. udarne divizije JA napale nemačko-ustaške snage i prinudile ih na povlačenje u pravcu Slunja. Poginulo je i ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika, dok je 1. udarna brigada imala 5 mrtvih i 18 ranjenih.
- U rejonu mosta na r. Mrežnici kod s. Čiče (blizu Slunja) delovi 3. udarne brigade 8. udarne divizije JA odbili dvodnevni napad ustaško-nemačkih snaga, nanevši im gubitke od oko 60 mrtvih i 40 ranjenih. Treća udarna brigada je imala 2 mrtva i 8 ranjenih.
- Naredbom Slaba 3, armije JA 4. brigada 12. udarne divizije JA dobila naziv udarna
- 3/4. *mart* — Delovi 32. divizije JA, posle kraće borbe protiv ustaško-domobranskih snaga, zauzeli s. Bulinac i s. Staru Raču (kod Bjelovara). Neprijatelj je imao 4 mrtva, 10 ranjenih i 1 nestalog.
- mart* — Nastupajući iz D. Lapca, snage nemačke 373. legionarske divizije odbacile manje delove 20. udarne divizije JA i prodrle u Udbinu.

- Na pl. Kalniku nemačko-ustaški delovi iz Vuražd. Toplica, Novog Marofa i Ludbrega napali Kalnički NOP odred, le se ovaj pod borbom prebacio n Moslavinu.
- 4/5. mart — Jedinice 40. udarne divizije JA zauzele nemačka uporišta u s. Macutama i s. Bokanima (kod Vočina). Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 30 ranjenih, a jedinici; 40. udarne divizije 2 mrtva i 21 ranjenog.
- 5. mart — Zumberačka i Karlovačka udarna brigada 34. Udarne divizije JA, posle dvočasovne borbe protiv delova domobransko 2. posadne brigade, zauzele, s. Rečlcu (kod Karlovca). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 91 mrtvog, 10 ranjenih i 291 zarobljenog, a jedinice 34. udarne divizije 10 mrtvih i 49 ranjenih. Zaplenjeno je: protivtenkovski top sa 133 granate, minobacač sa 129 mina. 3 mitraljeza. 9 p. mitraljeza. 201 puška i 24.620 metaka.
- U Splitu održano oblasno savetovanje predstavnika radnika i nameštenika Dalmacije u cilju osnivanja jedinstvenih sindikata.
- Mart p. — U Topuskom, po naređenju GS JA za Hrvatsku, formirana Artiljerijska brigada 4. udarnog korpusa JA.
- 6. mart — Kod Valpova nemačka 11. vazduhoplovno-poljska divizija, i pored žilavog otpora jedinica 16. udarne divizije JA, forsirala r. Dravu i obrazovala užu mostobran, a potom zauzela s. Novi Beždan i s. Bolman (kod Belog Manastira). Istovremeno su kod D. Miholjca. na odseku bugarske 1. armije, r. Dravu forsirale nomačka 104. lovačka i 297. pešadijska divizija.
- U rejonu s. Hasan Brcg — s. Zunci — s. Žeravica (kod Pisarovine) 3. udarna brigada 7. udarne divizije JA odbila napad nemačkih jedinica iz s. Kupčine i s. Brezovice, nanevši im gubitke od 20 mrtvih i nekoliko ranjenih. Brigada je imala 8 mrtvih i 5 ranjenih.
- 7. mart — Kod s. D. Kupčine Karlovačka udarna i Zumberačka brigada 34. udarno divizije JA odbile napad dolova nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka iz Karlovca i prinudile ih na povlačenje u polazni garnizon, nanevši im gubitke od 30 mrtvih i mnogo više ranjenih. Jedinice 34. divizije JA su imale 59 mrtvih, 69 ranjenih i 21 nestalog.
- 8. mart — Iz Bjelovara, s. Popovače, s. Križa i s. Banove Jaruge otpočeo napad delova domobranske 1. pešadijske divizije, nemačke 1. kozačke konjičke divizije, domobranske 1. brdske brigade i Paveličeve gardijske brigade na jedinice 32. i 33. divizije JA na Moslavini. U borbama do 17. marta neprijatelj je potisnuo 32. i 33. diviziju JA i izbio na liniju s. Pavlovac — s. Hercegovac — s. Palešnik. Neprijatelj je imao više stotina mrtvih, ranjenih i zarobljenih a jedinice JA 76 mrtvih. 421 ranjenog i 41 nestalog.
- 10. mart — Kod s. Lešća (blizu Karlovca) poginula Anka Paden, polporučnik, informativni oficir u Stabu 1. bataljona 1. brigade Vladimir Gortan* 43. divizije JA, narodni heroj.
- 11. mart — U Zadru, posle dugogodišnje italijanske vlasti, ponovo otvorena puna gimnazija, s nastavom na srpskohrvatskom jeziku.
- 11/12. mart — Delovi 40. udarne divizije JA odbacili 15. ustaški bataljon i manji broj nemačkih vojnika prema r. Dravi i zauzeli s. Bistricu i s. Cabunu (kod Podrav. Slatine). Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 15 ranjenih. Zaplenjeno je: 5 mitraljeza, 3 automata, 15 pušaka, 20.000 metaka i druga ratna oprema.
- 12. mart — Na prostoriji s. Bolman — s. Majska Međa — s. Baranjsko Petrovo Selo (u Baranji) avijacija JA uspešno tukla nemačke položaje i kolone.
- 13. mart — Na liniji s. Pavlovci — s. Lučinci nemačke i ustaško-domobranske snage iz Slav. Požege (jačine dva bataljona) izvršile napad na jedinice 18. udarne brigade 40. udarne divizije JA, ali su posle tročasovne borbe prinuđeno na povlačenje u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 62 mrtva i preko 120 ranjenih, a 18. udarna brigada 22 mrtva i 34 ranjena.
- 14. mart — Kod s. Vukoševca i s. Paukova 1. udarna brigada "Vasilj Gačeša" 7. udarno divizije JA odbila napad ustaša i prinudila ih na povlačenje u pravcu Sunje, nanevši im gubitke od 7 mrtvih i 11 ranjenih.
- 15. mart — Po naređenju Štaba 4. armije JA rasformirana 13. dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije JA.
- 16. mart — Delovi 8. udarne i 35. udarne divizije JA posle trodnevnih borbi zauzeli sela Selište, Calrnju i Smoljanac (kod Drežnik-Grada), odbacivši nemačke snage u pravcu s

- Ličkog Petrovog Sela. Gubici neprijatelja: oko 80 mrtvih, 120 ranjenih i 43 zarobljena. Jedinice JA su imale 10 mrtvih i 37 ranjenih. Zaplenjeno je: minobacač, 5 p. mitraljeza, 49 pušaka i 3 automata.
- U Baranji avijacija JA bombardovala neprijateljski mostobran u rejonu s. Bolman — s. Baranjsko Petrovo Selo.
17. mart — U Glini, povodom obrazovanja jedinstvene vlade DF Jugoslavije sa maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom na čelu, održan veliki narodni zbor kome je prisustvovalo preko 3.000 ljudi.
18. mart — U rejonu s. Torjanca (kod Belog Manastira) dva puka nemačkog 15. kozačkog konjičkog korpusa napali delove 12. udarnog korpusa 3. armije JA i posle žestokih borbi ovladali njihovim položajima. Sledećeg dana jedinice 12. korpusa JA su povratile položaje i odbile neprijatelja.
- U s. Tomašu i s. Prei pi (kod Bjelovara) 2. i 3. brigada 33. divizije JA napale ustaško-domobranksku posadu. Posle desetočasovne borbe zauzele su s. Tomaš. Međutim, napad na s. Prespu nije uspeo zbog dolaska neprijateljskih pojačanja iz Bjelovara. Neprijatelj je imao 69 mrtvih, 27 ranjenih i 7 zarobljenih. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 55 pušaka i 20.000 metaka.
  - Kod s. Hasan-Brega, s. Žeravice, s. Velike i s. Bratine (blizu Pisarovine) udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo" 34 udarne divizije JA posle petočasovne borbe odbila napad nemačkih i ustaških delova iz s. Odre, s. Hrašća, s. Brezovice i Jastrebarskog i odbacila ih prema s. Zdenčini.
  - U Splitu i Šibeniku održani izbori za gradsku narodnooslobodilačku skupštinu i rejonske NO odbore.
20. mart — Jedinice 4. armije JA počele operacije za oslobodjenje Like i Bihaca. One su u Lapačkom i Kravskom polju razbile delove nemačke 373. legionarske i ustaško-domobranske 10. lovačke divizije i istog dana oslobodile G. i D. Lapac i Udbinu, a sutradan Korenicu (sada: Titova Korenica) prodrevši do Bihaca.
- Na r. Dravi kod Osijeka, u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandant 36. udarne divizije JA Dušan Vukasović Diogen, narodni heroj.
  - Drugi bataljon Karlovačkog NOP odreda posle kratke borbe zauzeo s. Jaškovo i s. Mali Erjavec (kod Kćerovca), prinudivši domobrane na povlačenje u pravcu Ozlja.
21. mart — Šesnaesta udarna i 5. udarna divizija 3. armije JA potisle nemačke snage i zauzele s. Baranjsko Petrovo Selo, s. Majsku Medu (sada: Stiljanovićevo), s. Bolman i Dordev Dvor (kod Belog Manastira).
22. mart — Kod s. Kajgane, s. Tomašice i s. Klokočevca (blizu Daruvara) dva bataljona iz sastava domobranske 1. pešadijske divizije napala jedinice 4. udarne brigade 12. udarne divizije JA. Posle jednodnevne žestoke borbe neprijatelj je prinuđen na povlačenje u s. Garešnicu i s. Palešnik, uz gubitke od oko 70 mrtvih i ranjenih. Četvrta udarna brigada je imala 45 mrtvih i ranjenih.
- Na liniji s. V. Grdevac — s. Pavlovac — s. V. Jasenovača (kod Bjelovara) četiri bataljona iz sastava domobranske 1. pešadijske divizije napali jedinice 33. divizije JA, ali su pred veće odbačeni na liniju s. V. Trnovitica — s. Hercegovac — s. Garešnica, uz gubitke od 44 mrtva i oko 80 ranjenih. Jedinice 33. divizije JA su imale 5 mrtvih i 43 ranjena.
- 22/23. mart — Jedinice 12. udarnog korpusa 3. armije JA završile likvidaciju nemačkog mostobrana severno od Valpova i izbile na levu obalu r. Drave.
23. vrt — Jedinice 40. udarne divizije JA razbile nemačke policijske snage i zauzele s. Veliku (kod Slav. Požege). Neprijatelj je imao oko 300 vojnika izbačenih iz stroja.
- Delovi Karlovačke udarne brigade 34. udarne divizije JA, posle jednočasovne borbe protiv ustaško-domobranskih snaga, zauzeli s. Budrovce (kod Karlovca). Uništena su 2 kamiona i oštećen je 1 tenk. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i nepoznat broj ranjenih, a Karlovačka udarna brigada 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- 23/24. mart — U blizini s. Okučana (koci Nove Gradiške) Posavski NOP odred 6. udarnog korpusa JA napao iz zasede neprijateljsku kolonu jačine 400—500 vojnika i naneo joj gubitke od 18 mrtvih i 20 ranjenih.
24. mart — Komandanti 3. armije i 12. udarnog korpusa JA telegramom izvestili vrhovnog komandanta JA maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita da je likvidiran neprijateljski mostobran na r. Dravi severno od Valpova.

- Na liniji s. Ljubovo — s. Kozjan — s. Kuzmanovača jedinice 13. udarne divizije JA zadržale oko pet bataljona nemačke 392. legionarske i ustaško-domobranske 11. pešadijske divizije. Ti bataljoni su iz Otočca i Perušiča pokušali da prodru ka Bihaću koji su napadale jedinice 4. armije JA. Neprijatelj je sutradan prinuđen na povlačenje u polazne rejone.
- U rejonu s. Klinac — s. G. Bačuga — s. Gora — s. Strašnik Žumberačka brigada 34. udarne divizije JA, posle dvodnevne borbe, odbila napad nemačkih i ustaških delova i prinudila ih na povlačenje u Petrinju. Neprijatelj je imao 16 mrtvih i preko 25 ranjenih. Žumberačka brigada je imala 3 mrtva, 4 ranjena i 4 zarobljena.
- 25. mart — U rejonu Petrinje i Gline ustaške snage (četiri ustaška bataljona i jedan bataljon domobranske Brze brigade) izvršile napad na jedinice 34. udarne divizije JA. U borbama do 2. aprila neprijatelj je odbačen u Petrinju uz gubitke od oko 330 izbačenih iz stroja. Jedinice 34. udarne divizije JA su imale 26 mrtvih i 93 ranjena.
- 26/27. mart — Udarne brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 34. udarne divizije JA napala delove ustaško-domobranske 2. pešadijske divizije i posle tročasovne borbe zauzela s. Zdenčinu (kod Jastrebarskog). Neprijatelj je imao 13 mrtvih, 10 ranjenih i 25 zarobljenih, a udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« - 4 mrtva, 2 nestala i 29 ranjenih. Zaplenjeno je: minobacač sa 198 mina, 4 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 34 puške i 30.800 metaka.
- 27. mart — U blizini s. Okučana (kod N. Gradiške) 12. proleTERSka udarna brigada 12. udarne divizije JA napala iz zasede kolonu jačine oko 500 nemačkih vojnika i ustaša i nanela joj gubitke od 26 mrtvih i preko 35 ranjenih. Brigada je imala 6 ranjenih.
- U s. G. Pokupju (kod Karlovca) 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« 18. divizije JA razbila 30. bataljon 3. ustaške brigade. Poginulo je 20 ustaša, ranjene su 23 ustaša, a veliki se broj njih, pri bekstvu, udavio u r. Kupi.
- U s. Divšićima (kod Prodola, u Istri) održan veliki narodni zbor na kome je formiran omladinski radni bataljon »Slobodan Glavaš«.
- U Zadru, u prostorijama čitaonice, otvorena izložba umetnika partizana.
- 28. mart — Kod s. Palančana (na putu Čazma — Ivanić-Grad) 1. brigada 33. divizije JA razbila kolonu iz sastava domobranske 1. pešadijske divizije, nanevši joj gubitke od 120 mrtvih i velikog broja ranjenih. Prva brigada 33. divizije JA je imala 4 mrtva i 14 ranjenih. Zaplenjeno je: 3 minobacača, 7 p. mitraljeza, preko 100 pušaka i mnogo druge opreme.
- Ustaško-domobranske i nemačke snage, pod pritiskom jedinica 12. udarne divizije JA, napustile s. Vol. Trnoviticu. s. Pašijan i s. Garešnicu (kod Daruvara) i povukle se u Bjelovar.
- 28/29. mart — Jedinice 12. proleTERSke udarne brigade 12. udarne divizije JA, posle kraće ali žetoke borbe protiv nemačkih snaga, zauzele s. Jamaricu (kod Novske). Neprijatelj je imao oko 230 vojnika izbačenih iz stroja. Zaplenjene su 2 haubice 105 mm sa 50 granata, a potpuno je uništena jedna neprijateljska baterija.
- Mart k. — Po naređenju Štaba 11. korpusa JA rasformirani 1. NOP odred 'Učka' i 2. pulski NOP odred Grupe istarskih NOP odreda.
- Mart — U Dalmaciji, uz ogromno učešće birača, održani izbori za NO odbore.
- Po naređenju Štaba 4. armije JA formirana Inžinjerijska brigada 4. armije.
- Izašao prvi broj lista »Za pobjedu«, organa 10. korpusa JA.

MAKEDONIJA

- 1. -mart — U Skoplju, po naređenju GŠ JA za Makedoniju, formiran Dopunski artiljerijski divizion sastava tri mešovite baterije. Divizion je vršio obuku ljudstva za popunu artiljerijskih brigada 41, 49. i 50. divizije JA.
- Jl. mart — U Makedoniji otpočeli prvi slobodni izbori za seoske, rejonske, gradske i sreske NO odbore. Na ovim izborima, koji su trajali do 25. marta, prvi put su glasale žene, kao i svi građani sa navršениh 18 godina života i svi pripadnici JA bez obzira na starost
- 12. mart — U Skoplju zbog nedostatka nastavnog kadra rasformiran Artiljerijski nastavni centar br. 6, a njegovo ljudstvo upućeno u nastavne centre u Valjevu. Kragujevcu i Nišu.

U s. Hanrijevu (kod Skoplja) formirano Pirotehničko odeljenje GS JA za Makedoniju. Istovremeno je organizovan kurs za uništavanje neispravne municije.

SLOVENIJA

U rejonu s. Prcdrneje 19. slovenačka udarna brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije JA posle viščasovne borbe odbacila u Ajdovščinu nemačku kolonu koja je pokušala da se probije na pl. Trnovski goztl Neprijatelj je imao 18 mrtvih.

U rejonu s. Trnovo — s. Predmeja — s. Lokve (na pl. Trnovskom gozdu) nemačke, četničke i italijanske fašističke snage napale delove 30. i 31. divizije 9. korpusa JA Posle dvodnevnih borbi jedinice 9. korpusa su se povukle u rejon s. Mrzla Rupa — s. Vojsko (kod Idrije).

Kod Oksenštala i Svajcoraja (blizu Labota, u Austriji) Lackov NOP odred 4. operativne zone Slovenije napao jaku nemačku policijsku kolonu, ali se posle viščasovne borbe, u kojoj su obe strane pretrpele %člik* gubitke, pred nadmoćnim neprijateljem povukao ka St. Lenartu i Soboti.

U rejonu pl. Primož — s. Lešča (kod Zužemberka) 2. bataljon 4. puka ROA¹ napao 15. slovenačku (Belokranjsku) brigadu 15. divizije JA. Posle četvoročasovne borbe neprijatelj je, uz gubitke od 40 poginulih, odbačen u pravcu s. Dvora.

Kod St. Lenarta (blizu Labota, u Austriji) Lackov NOP odred 4. operativne zone Slovenije napao nemačke policijske snage iz Sobote i u dvočasovnoj borbi im naneo gubitke od » mrtvih i 3 zarobljena.

U s. G. Trebuši (kod Idrije) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada i 19. slovenačka udarna brigada Srečko Kosovel- 30. divizije JA napale delove 730. puka nemačke 710. pešadijske divizije i odbacile ih u pravcu s. V. Lažne.

U rejonu s. Vodica — s. Sv. Križ — s. Dol (kod Trebnja) 1, 3. i 4. pokretni bataljon slovenačkih domobrana iz s. Stične, s. Višnje Gore i s. St. Vida (kod Grosuplja) napali 12. slovenačku udarnu brigadu 15. divizije i Dolenjski NOP odred 7. korpusa JA. Ove su se jedinice JA. posle dvodnevnih oštih borbi u kojoj su neprijatelju nanele gubitke od 18 poginulih i 42 ranjena, preko puta Ljubljana Novo Mesto prebacile u rejon s. Muljave.

U rejonu s. Sv. Radegunda — s. Smihel — s. Zavodnja — s. St. Vid (kod Šoštanja) delovi nemačko 14. SS divizije napali jedinice 14. udarne divizije JA. Posle oštih trodnevnih borbi jedinice JA su se povukle na Mozirske planine, gde su većim manevrisanjem i/begavale frontalne borbe s nadmoćnim neprijateljem a iznenada mu napadale manje kolone sve do 18. marta, kada su se prebacile u rejon s. Rezbarice kod Slovenj-Gradeca.

U rejonu s. Stara Gora — s. Hinje — s. Smuka jake neprijateljske snage iz Kočevja, Stične i Zužemberka izvršile napad na jedinice 15. divizije JA s ciljem da uspostave uporišta u Suhoj krajini i obozbede nesmetan saobraćaj u dolini r. Krke. U borbama do 15. marta, jedinice 15. divizije su razbile sve neprijateljske kolone i odbacile ih u polazne garnizone, nanevši im velike gubitke.

U s. Sv. Križu (kod Zeloznika) delovi 31. divizije JA napali slovenačke domobrane i naneli im gubitke od 35 poginulih i 4 zarobljena.

U s. Vinkovom Vrhju (kod Zužemberka) Jurišni bataljon 18. divizije JA napao slovenačke domobrane, to im naneo gubitke od oko 25 poginulih i oko 30 ranjenih i zaplenio 3 mitraljeza i 25 pušaka.

U rejonu s. Cekovnika 18 slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije JA posle viščasovne borbe odbila napad nemačke kolone iz Idrije. nanevši joj gubitke od 8 mrtvih.

U blizini s. N. Stifle (kod Kamnika) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander* i II. slovenačka brigada -Miloš Zidanšek 4. operativne zone Slovenije vodile cese-točasovnu borbu protiv delova nemačko 14. SS divizije, a potom se. zbog nadmoćnosti neprijatelja povukle na Meninu planinu.

¹ "R>iska oslobodilačka armija» (pod komandom ruskog generala Andreja Vlasova koji je 1942. god piebegao i preduo se nemačkim oružanim snagama).

1945. mart

SRBIJA

mart 1945.

16. mart U rejonu s. Cepovan — s. Trnovo — s. Otlica jedinice 9. korpusa JA izvršile napad na nemačke, italijanske fašističke i četničke snage, te ih posle avoanevnili b > nanevši im znatne gubitke, odbacile u s. Grbar, Goricu i Ajdovščinu. Time ; i ponovo oslobođeni Banjska planota i pL Trnovski gozd. Plen: 4 topa i veća količina oružja, municije i opreme.
18. viart U rejonu s. Gnjezda 17. slovenačka udarna brigada »Simon Gregorčič* 30. divizije JA napala nemačke snage i posle dvodnevni borbi odbacila ih u Idriju, nanevši im gubitke od 23 poginula, 4 zarobljena i većeg broja ranjenih.
- Iz Štajerske, gde su vodili borbu protiv jedinica 4. operativne zone Slovenije, stigli u širi rejon Kranja prvi delovi nemačke 14. SS divizije i bili angažovani u borbi protiv jedinica 9. korpusa JA. (Do 21. marta pristigla je cela divizija.)
19. mart U rejonu s. Ruperč Vrh — s. Birčna Vas — s. Težke Vode 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« 18. divizije JA i 24. italijanska brigada Fontano! 7. korpusa JA napale i, posle viščasovne borbe, odbacile u Novo Mesto nemačko-domobranske snage, sprečivši im prodor u Belu krajinu.
- Na pl. Mrzlici Kamničko-zasavski NOP odred 4. operativne zone Slovenije nap << nemačke snage koje su nadirale iz Trbovlja i. posle jednočasovne borbe, odbacio ih u polazni garnizon, uz gubitke od 19 poginulih i 15 ranjenih.
20. mart Delovi nemačke 188. rezervne i 14. SS divizije, 10. i 28. SS policijskog puka i SDK. sa italijanskim fašističkim i slovenačkim domobranskim jedinicama, preduzeli napad protiv jedinica 9. korpusa JA na području Škofje Loke, Selške doline, r. Bače r. Soče, Vipavske doline. Idrije i Postojne. (U borbama do 3. aprila, u kojima su obe strane pretrpele znatne gubitke, jedinice 9. korpusa JA bile su dv aput okruž.ne ali su veštim manevrima uspevale da se izvuku iz obruča i sačuvaju živu silu, dok je neprijatelj vršio masovna ubijanja civilnog stanovništva, pljačkao i i ilio čitava naselja.)
21. mart U blizini s. Zvarulje i s Dolgog Brda 1. slovenačka udarna brigada Tone Tom ič< 14. udarne divizije JA napala nemačke snage i, posle sedmočasovne borbe, odbacila ih u polazni garnizon Moravče, nanevši im gubitke od 25 poginulih, 30 ranjenih i 2 zarobljena.
22. mart U blizini Sinjeg vrha (kod Ajdovščine) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije JA napala nemačko-četničke snage koje su prodrle ka s. Otlici. Posle petodnevni borbi, po pristizanju delova 3. slovenačke udarne brigade Ivan Gradnik« 31. divizije JA, neprijatelj je razbijen i, uz znatne gubitke, odbačen ka s. Colu.
24. mart U rejonu s. Zakriž — s. Razbor — s. Zabreznik 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« 14. udarne divizije JA napala nemačke snage i posle viščasovne borbe odbacila ih u Vransko i Zagorje.
28. mart U Trstu delovi Minersko-sabotažnog voda 30. divizije JA namestili magnetsku minu na kamion nemačke SS policije koji se vraćao u garažu. Eksplozijom u garaži je uništeno 25 kamiona, 15 putničkih automobila i 20 000 litara benzina.
- Obrazujući širi obruč oko pl. Trnovskog gozda, nemačke, italijanske fašističke i četničke snage otpočele napad na jedinice 9. korpusa JA. (U trodnevni borbama, pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, jedinice 9. korpusa postepeno su se povlačile u rejon s. Mrzla Rupa — s. Otlica — s. Male Lažne. Da bi izbegla dalju borbu u okruženju, 31. divizija JA izvukla je svoje snage u rejon Pivke, italijanska partizanska divizija »Garibaldi Natizone* povukla se na Banjsku planotu, a 30. divizija JA, posle žestokih borbi, probila se na Sentvišku planotu. Neprijatelj so sledećih dana povukao u polazne garnizone.)

SRBIJA

3. mart U blizini s. Blazeva i s. Brzeća (na pl. Kopaoniku) padobranima se spustila grupa od 14 pripadnika SDK, koji su nemačkim avionima prebačeni iz Austrije s ciljem da vrše diverzije i atentate na članove KPJ i odbornike. Demoralisanl zbog otpora naroda neki su se odmah predali, a ostali su kasnije pohvatani.
13. mart U Prištini jedan balista mučki ubio Miladina Popovića, političkog sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju i narodnog heroja.
15. mart U s. Pčinoviću (kod Sapca) formirana Artiljerijska brigada 2. proleterske udarne divizije JA.
- U s. Runjanima (kod Loznice) formirana Artiljerijska brigada 22. udarne divizije JA.

1945. mart

SRBIJA

mart 1945.

- 18. mart.* — Kod s. G. Gadimlja (blizu Lipljana) 4. bataljon Kosovsko-metohijske brigade narodne odbrane odbio napad grupe od oko 200 balista, ali je pritom pretrpeo gubitke od 15 poginulih i 12 ranjenih.
- 19. mart* — U rejonu s. Vokša — pl. Bogičevica albanske partizanske jedinice, uz sadejstvo 3. kosovsko-metohijske NO brigade, uništile veću grupu balista.
- 21. mart* — U okolini s. Junika (kod Đakovice) delovi 1. bokeljske NOU brigade zarobili 47 balista.
- 22. mart* — U blizini s. Junika i s. Ereča (kod Đakovice) 1. bokeljska NOU brigada Operativne grupe brigada zarobila 40 balista.
- U rejonu Dečanske i Streočke planine (kod Peći) 6. crnogorska NOU brigada Operativne grupe brigada uništila grupu od 34 balista i zaplenila 28 pušaka.
- 23. mart* — Formirana Inžinjerijska brigada 1. armije JA.
- 23/24. mart* — Blizu Podujeva iz nemačkog aviona spustilo se 14 padobranaca — pripadnika SDK. U borbi s mesnim partizanskim stražama i organima Ozne dva padobranca su poginula, jedan je zarobljen, a ostali su se povukli ka pl. Kopaoniku, gde «u kasnije pohvatani.
- 24. mart* — Rasformirana 14. vojvođanska (slovačka) NOU brigada a njenim ljudstvom popunjene 7, 8. i 12. vojvođanska NOU brigada 51. udarne divizije JA.
- 25. mart* — U Novom Pazaru AVNO Sandžaka odlučilo da se srezovi pribojski, mileševski, zlatarski, sjenički, deževski i štavički pripoje federalnoj Srbiji, a srezovi pljevaljski i bjelopoljski — federalnoj Crnoj Gori. Odlučeno je, takode, da se raspusti AVNO Sandžaka a da dosadašnji većnici iz srezova koji će se priključiti Srbiji odmah obrazuju skupštinu i izaberu privremeni Izvršni odbor.
- 31. mart* — Rasformirana 15. vojvođanska NOU brigada «Sandor Petefi» a njeno ljudstvo raspoređeno u ostale brigade 1ti. udarne divizije .1A.
- Mart* — Formirana 4 (srpska) brigada narodne odbrane.

i